

SOCIALRET

Børn og unge

**Trine Schultz
Hanne Hartoft
John Klausen
Nina von Hielmcrone**

1. udgave

Socialret

Børn og unge

Trine Schultz, Hanne Hartoft,
John Klausen & Nina von Hielmcrone

Socialret

Børn og unge

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2017

Trine Schultz, Hanne Hartoft, John Klausen & Nina von Hielmcrone
Socialret – Børn og unge

1. udgave, 1. oplag

© 2017 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Marianne Tingkov
Tryk: Ecograf, Højbjerg

Printed in Denmark 2017
ISBN 978-87-574-3951-9
E-bog ISBN 978-87-7198-100-1

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	19
Kapitel 1. Børn og unge i socialretten	21
1.1 Introduktion	21
1.2 Serviceloven	22
1.2.1 En »rammelov«	23
1.2.2 Formålet med loven	24
1.3 Børn og unge med behov for særlig støtte	26
1.3.1 Formålet med indsatsen	27
1.3.2 Personkreds	29
1.3.3 Kommunens tilsynspligt	32
1.4 Den historiske udvikling og væsentlige reformer	34
1.4.1 Lidt om forhistorien 1905-1993	36
1.4.2 Graversen-betænkningen og reform af bistandsloven 1993	37
1.4.3 Servicelovens ikrafttræden 1998	39
1.4.4 Barnet i Centrum 2001-2005	39
1.4.5 Anbringelsesreformen 2006	41
1.4.5.1 Tidlig indsats	42
1.4.5.2 Undersøgelse og handleplaner	43
1.4.5.3 Inddragelse	43
1.4.5.4 Foranstaltninger	44
1.4.5.5 Anbringelser	45
1.4.5.6 Udslusning og efterværn	45
1.4.6 Kommunalreform 2007 og løbende ændringer	46
1.4.7 Barnets reform 2009-2011	49
1.4.7.1 Tryghed i opvæksten	50
1.4.7.2 Børn og unges retssikkerhed	51
1.4.7.3 Tidlig indsats	51
1.4.7.4 Kvalitet i indsatsen	52
1.4.8 Overgrebspakken 2013	53

1.4.9	En tidlig forebyggende indsats mv.	55
Kapitel 2. Organisering, kompetence og kontrol		57
2.1	Generelt om kompetence på børne- og ungeområdet	57
2.2	Retssikkerhedsloven	58
2.3	Kommunens opgaver og organisering	58
2.3.1	Kommunens opgaver efter serviceloven	60
2.3.2	Kommunens og regionens forsyningsansvar	61
2.4	Børn og Ungeudvalget	63
2.4.1	Hvilke sager?	64
2.4.2	Børn og unge-udvalgets sammensætning	65
2.4.3	Formandens opgaver og særlige beføjelser i akutte sager	66
2.4.4	Sagens forberedelse	67
2.4.5	Habilitet	68
2.5	Børnehuse	69
2.6	Rådgivende organer	70
2.7	Inddragelse af andre aktører	72
2.7.1	Myndighedskompetencen kan ikke uddelegeres	73
2.7.2	Hvilke regler gælder for den private aktør?	75
2.8	Socialtilsynet	76
2.8.1	Godkendelse mv.	77
2.8.2	Tilbudsportalen	77
2.8.3	Driftsorienteret tilsyn	78
2.9	Statsforvaltningen	78
2.9.1	Sagens start i Statsforvaltningen	79
2.9.2	Sagens indbringelse for retten	79
2.9.3	International kompetence	80
2.9.4	Klage mv.	81
2.10	Samarbejdet mellem Statsforvaltningen og kommunen	81
2.10.1	Midlertidig overførsel af forældremyndighed	81
2.10.2	Udpegning af forældremyndighedsindehaver ved dødsfald	81
2.10.3	Foranstaltninger i forbindelse med samvær	82
2.10.4	Oplysning af sagerne	83
2.10.5	Generelt om samarbejdet mellem kommunen og statsforvaltningen	83
2.11	Kontrol	84
2.11.1	De sociale sager	84
2.11.2	De familieretlige sager	85

2.12	Ankestyrelsen	86
2.12.1	Afgørelse med og uden medvirken af beskikkede medlemmer	87
2.12.2	Sager af principiel eller generel betydning	89
2.12.3	Afgørelser truffet af børn og unge-udvalget	90
2.12.3.1	Udtaleret	90
2.12.3.2	Sagkyndig bistand	91
2.12.4	Foreløbige afgørelser	91
2.12.5	Ankestyrelsens egen-drift kompetence	91
2.12.6	Ankestyrelsens sagsbehandling generelt	92
2.12.7	Efterprøvelse af retlige spørgsmål	93
2.13	De almindelige klageregler	94
2.13.1	Klager over »afgørelser«	95
2.13.2	Klager over det generelle serviceniveau	97
2.13.3	Hvem kan klage og virkningen af en klage?	98
2.14	Koordinering af praksis	100
2.14.1	Praksisundersøgelser på børne- og ungeområdet	101
2.15	Domstolsprøvelse i sager om særlig støtte	103
Kapitel 3. Det familieretlige udgangspunkt		105
3.1	Det familieretlige udgangspunkt	105
3.2	Faderskab, moderskab og forældreskab	106
3.3	Forældremyndighed og samvær	107
3.3.1	Forældremyndighed	108
3.3.1.1	Hvem er under forældremyndighed?	108
3.3.1.2	Forældremyndighedens indhold	108
3.3.2	Forældremyndighedsindehavere	109
3.3.3	Overførelse af forældremyndighed	110
3.3.4	Forældremyndigheden ved død	110
3.3.5	Ophør af fælles forældremyndighed	111
3.3.6	Overførelse ved dom	113
3.3.7	Barnets bopæl	114
3.3.8	Udøvelse af fælles forældremyndighed	114
3.3.9	Midlertidig afgørelse om forældremyndighed og bopæl	115
3.3.10	Samvær	116
3.3.11	Sagsbehandling i sager om forældremyndighed, bopæl og samvær	118
3.3.11.1	Børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling	119

Indholdsfortegnelse

3.3.11.2	Børnesagkyndige undersøgelser	119
3.3.11.3	Inddragelse af barnet	120
3.3.11.4	Erklæring fra forældre i visse sager	121
3.3.12	Indbringelse for retten	121
3.3.13	Sagsbehandling i retten	122
3.3.14	Tvangsfuldbyrdelse af afgørelser om forældremyndighed, bopæl og samvær	123
3.4	Værgemål	124
3.5	Adoption	125
3.6	Børns forsørgelse	126
3.6.1	Bidrag	126
3.6.2	Særlige bidrag	129
3.6.3	Inddrivelse og forskudsvis udbetaling	131
3.6.4	Ændret organisering af behandling af familieretlige sager?	131
Kapitel 4. Offentlige ydelser til børn		133
4.1	Introduktion	133
4.1.1	Børne- og ungeydelse	134
4.1.2	Børnetilskud	137
4.1.3	Udbetaling af børnetilskud	142
4.1.4	Andre tilskud	142
4.2	Hjælp til dækning af udgifter vedrørende forældrelose børn	143
4.3	Kontant- eller uddannelseshjælp	143
Kapitel 5. Kommunens generelle ydelser, vejledning og forebyggende indsats		145
5.1	Indledning	145
5.2	Kommunens børnepolitik	146
5.3	Generelle ydelser	147
5.3.1	Dagtilbudsområdet	148
5.3.2	Skoleområdet	149
5.3.3	Sundhedsområdet	150
5.3.3.1	Kommunale sundhedsydelser	151
5.3.3.2	Sundhedspleje	151
5.3.3.3	Tværfaglig gruppe	151
5.3.3.4	Vejledningsbistand	152
5.3.3.5	Kommunal tandpleje	152
5.3.3.6	Hjemmesygepleje, genoptræning og fysioterapi mv.	152

5.3.3.7	Behandling for alkoholmisbrug og stofmisbrug	153
5.4	Tværfagligt samarbejde	153
5.4.1	SSD-samarbejdet	154
5.4.2	PPR-samarbejdet	155
5.4.3	SSP-samarbejdet	157
5.5.	Rådgivning, vejledning og forebyggende indsats	158
5.5.1	Familieorienteret rådgivning og vejledning	159
5.5.2	Videregående vejledning og forebyggende indsats	160
5.5.3	Økonomisk støtte til den forebyggende indsats	162
5.5.4	Rådgivning, undersøgelse og behandling	163
5.5.5	Familievejlederordning	164
5.6	Sektoransvarlighedsprincippet	165
5.7	Andre rådgivningstilbud	168
5.7.1	Ungdommens uddannelsesvejledning (UU)	169
5.7.2	Rådgivning i privat regi	170
5.7.3	Den uvildige konsulentordning på handicapområdet (DUKH)	170
5.7.4	Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (VISO)	171
	Kapitel 6. Opsporing og beredskab	173
6.1	Introduktion	173
6.2	Den almindelige kommunale tilsynspligt	173
6.2.1	Personkredsen	174
6.2.2	Det kommunale beredskab	175
6.3	Underretninger	175
6.3.1	Underretningsstatistikken	176
6.3.2	Tværkommunal underretningspligt	176
6.3.3	Den skærpede underretningspligt	177
6.3.3.1	Personkredsen	177
6.3.3.2	Hvornår skal der underrettes?	178
6.3.3.3	Strafansvar ved undladelse af at underrette ..	180
6.3.3.4	Skolefravær	180
6.3.4	Overgreb	181
6.3.4.1	Afgrænsningen af vold og overgreb	182
6.3.4.2	Orientering af forældre eller den unge	182
6.3.5	Den almindelige underretningspligt	182
6.3.6	Vurdering af underretninger	183
6.3.6.1	Børnesamtale	184

6.3.6.2	Sagsbehandlingstid og passivitet	186
6.3.6.3	Registrering af underretninger	187
6.3.6.4	Akutvurdering	188
6.3.6.5	Genvurdering	188
6.3.7	Underretninger til Ankestyrelsen	189
6.4	Tværfagligt møde i det tidlige eller forebyggende arbejde	189
Kapitel 7. Undersøgelse og oplysning af børnesager		193
7.1	Introduktion	193
7.2	Den børnefaglige undersøgelse	194
7.2.1	Iværksættelse af børnefaglig undersøgelse	195
7.2.2	Samarbejde	196
7.2.3	Hvis forældremyndighedsindehaveren ikke vil samarbejde	197
7.2.4	Lukkede familier – adgang til hjemmet	197
7.2.5	Undersøgelse af barnet uden samtykke uden for hjemmet	199
7.2.6	Undersøgelse i børnehusets regi i.h.t. § 51 stk. 2	200
7.2.7	Indhentelse af oplysninger uden samtykke	201
7.3	Den børnefaglige undersøgelses indhold	201
7.3.1	Skånsomhedskriteriet	202
7.3.2	Undersøgelsens temaer	202
7.3.3	De obligatoriske oplysninger	204
7.3.4	Børnesamtalen	205
7.3.5	Tidsfristen	206
7.3.6	Undersøgelse af andre børn i familien	206
7.3.7	Vordende forældre	207
Kapitel 8. Handleplaner		209
8.1	Handleplan ved foranstaltninger	209
8.2	Handleplanens indhold	210
8.2.1	Formål og indsats	211
8.2.2	Den børnefaglige undersøgelse	211
8.2.3	De unge	212
8.2.4	Varighed	212
8.2.5	Én handleplan for flere børn i familien	213
8.3	Handleplan for støtte under barnets anbringelse	214
8.4	Handleplan ved misbrug	215
8.5	Handleplan i forbindelse med en ungdomssanktion	217
8.6	Kriminalitetstruede børn og unge	219

8.6.1	Netværkssamråd	220
8.6.2	Udslusning	222
8.7	Udlevering af handleplan til anbringelsessted	224
8.8	Opfølgning og revision af handleplanen	225
Kapitel 9. Foranstaltninger		227
9.1	Indledning	227
9.2	Det materielle kriterium	227
9.3	Proportionalitet og egnethed	229
9.4	Samtykke	231
9.4.1	Fælles forældremyndighed	231
9.4.2	Undtagelser til samtykkekravet	232
9.5	Gravide	233
9.6	Foranstaltningstyper	234
9.6.1	Ophold i dagtilbud mv.	235
9.6.2	Praktisk og pædagogisk støtte i hjemmet	236
9.6.3	Behandling	237
9.6.4	Døgnophold	239
9.6.5	Aflastning	239
9.6.6	Fast kontaktperson	241
9.6.7	Anbringelse	244
9.6.8	Praktiktilbud	244
9.6.9	Anden hjælp	246
9.7	Økonomisk hjælp	247
9.7.1	Støtte til udgifter i forbindelse med foranstaltninger	248
9.7.1.1	Støtte som erstatter en mere indgribende foranstaltning	249
9.7.1.2	Trangsvurdering	249
9.7.1.3	Sektoransvarlighed	250
9.7.2	Støtte for at undgå en anbringelse/fremskynde en hjemgivelse	251
9.7.3	Støtte der bidrager til en stabil kontakt under en anbringelse	252
9.8	Opfølgning	253
9.9	Ophør af en foranstaltning	253
Kapitel 10. Anbringelse		255
10.1	Indledning	255
10.2	Frivillig anbringelse	256
10.3	Tvangsmæssig anbringelse	259

Indholdsfortegnelse

10.3.1	Det materielle kriterium	259
10.3.2	De opregnede hensyn	262
10.3.2.1	Utilstrækkelig omsorg for eller behandling af barnet eller den unge	262
10.3.2.2	Vold eller andre alvorlige overgreb	263
10.3.2.3	Misbrugsproblemer, kriminel adfærd eller andre svære sociale vanskeligheder hos barnet eller den unge	264
10.3.2.4	Andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge	265
10.3.3	Tvangsmæssig anbringelse på trods af samtykke	265
10.3.4	Den unge samtykker til anbringelsen	267
10.3.5	Indstilling til børn og ungeudvalget	268
10.4	Akutte anbringelser	270
10.4.1	Den foreløbige afgørelse	272
10.4.2	Ankestyrelsens beføjelser	273
10.5	Valg af anbringelsessted	273
10.5.1	Hensyn	273
10.5.2	Et midlertidigt anbringelsessted	275
10.6	Støtteperson til barnet under anbringelsen	276
10.7	Støtte til forældrene under anbringelsen	277
10.8	Anbringelsessteder	277
10.8.1	Tilbudsportalen	278
10.8.2	Plejefamilier	279
10.8.3	Egne værelser, kollegier mv.	281
10.8.4	Opholdssteder	281
10.8.5	Døgninstitutioner	282
10.8.6	Pladser på efterskoler mv.	282
10.9	Ændring af anbringelsessted	283
10.9.1	Indstilling til børn og unge-udvalget	284
10.9.2	To afgørelser	284
10.9.3	Klage har opsættende virkning	284
10.10	Videreført anbringelse	285
10.10.1	Indstilling til børn og unge-udvalget og dokumentationskrav	287
10.10.2	Uden tidsbegrænsning	289
10.10.3	Sammenhæng med reglerne om tvangsbortadoption	289
10.11	Genbehandling	290
10.11.1	Genbehandlingsfrist	290
10.11.2	Kortere frister	292

10.11.3	Længere frister	292
10.11.3.1	Særlig regel om anbringelse af små børn uden genbehandling i 3 år	293
10.12	Hjemgivelse	295
10.12.1	Afgørelse om hjemgivelse	295
10.12.1.1	Anbringelse med samtykke	295
10.12.1.2	Anbringelse uden samtykke	295
10.12.2	Hjemgivelsesperiode	296
10.12.3	Afvisning af begæring om hjemgivelse	296
10.12.4	Klage og opsættende virkning	297
10.12.5	Revision af handleplan ved hjemgivelse	297
10.13	Forældrebetaling	297
10.13.1	Indkomstgrundlag	298
10.13.2	Barnets eller den unges egenbetaling	299
10.13.3	Fritagelse for betaling	300
10.13.4	Praksis vedr. forældrebetaling	301
10.14	Privat døgnpleje	302
10.14.1	Plejetilladelse	302
10.14.2	Særligt vedr. hjemtagelse	303
10.14.3	Biologiske forældre ikke omfattet	304
10.14.4	Døgnplejehjem	305
 Kapitel 11. Forhold under anbringelsen		 307
11.1	Introduktion	307
11.2	Forældremyndighed og voksenansvar	308
11.3	Nødvendige indgreb efter voksenansvarsloven	309
11.3.1	Fysisk guidning	311
11.4	Rammer for ophold på anbringelsessteder	312
11.4.1	Husordner	312
11.4.2	Rusmiddeltest	313
11.5	Forvaltningens afgørelseskompetence	314
11.5.1	Ad behandling	315
11.5.2	Ad uddannelse	317
11.5.3	Ad ændring af anbringelsessted	317
11.5.4	Andre forhold	318
11.6	Tilsyn under anbringelsen	319
11.7	Svigt i tilsynet under anbringelsen	321
11.8	Samvær og kontakt	322
11.8.1	Barnets interesser og behov	323
11.8.2	Initiativ og afgørelseskompetence	324

Indholdsfortegnelse

11.8.3	Partsbegrebet og begrebet netværk	324
11.8.4	Styrkelse af relationer	326
11.8.5	Afbrydelse af samvær eller kontakt	326
11.8.6	Overvåget samvær	328
11.8.7	Støttet samvær	329
11.9	Lommepege og beklædning	330
Kapitel 12. Magtanvendelse		331
12.1	Indledning	331
12.1.1	Introduktion til begreberne magtanvendelse og voksenansvar og selvbestemmelsesret	332
12.2	Forældremyndighed, omsorgspligt og handleret	333
12.2.1	Mere om voksenansvar	334
12.3	Magtbeføjelser knyttet til de forskellige anbringelsessteder	335
12.3.1	Indgreb i bevægelsesfriheden mv.	336
12.3.1.1	Delvist lukket anbringelsessted	336
12.3.1.2	Sikret anbringelsessted	338
12.3.1.3	Særlig sikret anbringelsessted	339
12.4	Generelle principper for magtanvendelse og indgreb	340
12.5	Magtbeføjelser	341
12.5.1	Afværgehjælp	341
12.5.2	Føren og fastholdelse	342
12.5.3	Tilbageførsel ved rømning	343
12.5.4	Tilbageholdelse i forbindelse med eller undervejs i en anbringelse	344
12.6	Indgreb i privatliv	345
12.6.1	Brev- telefon- kommunikationskontrol	345
12.6.2	Undersøgelse af person eller rum	346
12.6.3	Alarm- og pejlesystemer	347
12.7	Registrering og indberetning samt tilsyn og klageadgang	347
12.7.1	Anbringelsesstedets pligter	347
12.7.2	Tilsyn	348
12.7.3	Klageadgang	349
12.8	Nødværge	350
12.9	Socialtilsyn	351
Kapitel 13. Tvangsmæssige foranstaltninger i øvrigt		353
13.1	Introduktion	353
13.2	Forældre pålæg og unge pålæg	353
13.2.1	Forældre pålæg	353

13.2.2	Ungepålæg	357
13.3	Tvangsfuldbyrdelse	359
13.4	Tvangsmæssig lægelig undersøgelse og behandling	361
13.4.1	Barnets/den unges med- og selvbestemmelsesret	362
Kapitel 14. Særlige sagsbehandlingsregler og retssikkerhedsgarantier		365
14.1	Introduktion	365
14.2	Særlige sagsbehandlingsregler	366
14.2.1	Systematisk inddragelse af familie og netværk	366
14.2.2	Inddragelse af barnet eller den unge	366
14.2.3	Serviceovens regler om bisidder til børn og unge	368
14.3	Klagemulighed for børn over 12 år	370
14.4	Særlige retssikkerhedsgarantier ved tvangssager	371
14.4.1	Retten til gratis advokatbistand	372
14.4.2	At blive oplyst om retten til aktindsigt og udtaleret	374
14.4.3	Særlige procesregler for børn og unge-udvalgsafgørelser	375
14.4.4	Skriftlig afgørelse	375
14.5	Forenklet procedure ved indbringelse for Ankestyrelsen	375
14.6	Forenklet procedure ved indbringelse for Retten	376
Kapitel 15. Tvangsadoption		379
15.1	Adoption uden samtykke	379
15.2	Formål med tvangsadoption	379
15.3	Betingelser	380
15.3.1	Samtykke tilbagekaldt	380
15.3.2	Generelt	380
15.3.3	Væsentlige hensyn til, hvad der er bedst for barnet	380
15.3.4	Barnet anbragt uden for hjemmet	381
15.3.5	Adoption af plejebarn	383
15.4	Sagsbehandling i sager om tvangsadoption	385
Kapitel 16. Efterværn og opretholdelse af anbringelse		387
16.1	Efterværn	387
16.1.1	Tilbuddene til de over 18-årige – efterværn	389
16.1.2	Genetablering af støtten til unge mellem 18 og 23 år ...	390
16.1.3	Kontaktperson til anbragte unge	391
16.1.4	Fleksibelt efterværn	392

16.1.5	Den unges forsørgelse og betaling i forbindelse med anbringelsen	393
16.1.6	Særlige klageregler	394
16.2	Opretholdelse af anbringelse for unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne	395
Kapitel 17. Hjælp til handicappede børn og unge		399
17.1	Hjælp til handicappede børn og unge	399
17.2	Handicapretlige principper	401
17.3	Rådgivning, undersøgelse og behandling	404
17.4	Familievejlederordningen	405
17.5	VISO	406
17.6	DUKH	408
17.7	Særlige dagtilbud og hjemmetræning	409
17.7.1	Særlige dagtilbud	409
17.7.2	Hjemmetræning	410
17.7.2.1	Godkendelse af hjemmetræning	411
17.7.2.2	Økonomisk støtte	413
17.7.2.3	Tilsyn med hjemmetræning	415
17.8	Merudgiftsydelse	415
17.8.1	Afgrænsning af målgruppen	416
17.8.2	Sandsynliggjorte merudgifter	418
17.8.3	Standardbeløb og minimumsbeløb	419
17.8.4	Genvurdering, regulering og opfølgning	420
17.8.5	Afgrænsning til anden lovgivning	421
17.9	Tabt arbejdsfortjeneste	422
17.10	Ret til dagpenge ved pasning af alvorligt syge børn	426
17.11	Ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager	429
17.12	Personlig hjælp og ledsagelse	431
17.12.1	Personlig hjælp og pleje	431
17.12.2	Afløsning eller aflastning	432
17.12.3	Vedligeholdelsestræning	433
17.12.4	Ledsageordningen for unge mellem 12 og 18 år	434
17.13	Hjælpe midler, boligindretning og befordring	435
17.13.1	Hjælpe midler	435
17.13.1.1	Ortopædiske sko	436
17.13.1.2	Kørestol/elkøretøj samt to- eller trehjulet knallert	437
17.13.1.3	Briller og kontaktlinser	438
17.13.1.4	Afgrænsning til anden lovgivning	439

17.13.1.5	Sundhedssektoren	440
17.13.1.6	Undervisningssektoren	441
17.13.2	Forbrugsgoder	443
17.13.3	Støtte til bil	444
17.13.3.1	Udmåling af støtten	446
17.13.3.2	Afgiftsfritagelse	447
17.13.3.3	Parkeringskort og parkeringsplads	447
17.13.4	Boligindretning	448
17.13.4.1	Hjælp til anskaffelse af anden bolig	449
17.14	Pasning af nærtstående med handicap eller alvorlig sygdom	451
17.15	Pasning af døende	453
Kapitel 18. Finansiering mv.	457
18.1	Opgavefordelingen på børn og ungeområdet	457
18.2	Statsrefusion	459
18.2.1	Refusion af udgifter til forsørgelsesydelse	459
18.2.2	Refusion af udgifter efter serviceloven	460
18.2.3	Statens krav for at udbetale statsrefusion	461
18.3	Handlekommune og opholdskommune	462
18.3.1	Almindelige bestemmelser	463
18.3.2	Personer under 18 år	464
18.4	Mellemkommunal refusion	466
18.4.1	Efterværn mv.	467
18.5	Serviceniveau og økonomiske hensyn	468
18.5.1	Særlig støtte til børn og unge	470
18.5.2	Guldborgsundsagen	471
18.5.3	Odensesagen	473
18.6	Ankesager og omgørelsesprocenter	475
Lovoversigt	479
Litteratur	481
Domme mv.	483
Stikordsregister	487

Forord

Bogens formål er at give en systematisk gennemgang af retsgrundlaget for kommunernes administration af børne- og ungeområdet. Bogen vil kunne anvendes som opslagsbog for sagsbehandlere, rådgivere og andre med særlig interesse for området. Bogen vil ligeledes være relevant i undervisningssammenhæng. Bogen behandler den lovgivning, som har relation til opgaverne i de kommunale børn og unge-forvaltninger, og dermed den lovgivning, der må forudsættes bekendt dels af medarbejdere, der er beskæftiget med sager vedr. udsatte børn og unge, og dels af rådgivere og andre, der varetager opgaver i forbindelse med sager, der har været behandlet i den kommunale forvaltning inden for området udsatte børn og unge.

Reguleringen af børne- og ungeområdet er omfangsrig, detaljeret, kompleks og præget af hyppige ændringer. Det har således været en særlig udfordring at skrive en bog, der ikke blot er et øjebliksbillede, men en fremstilling af både områdets grundlæggende retlige fundament og særlige regulering. Detaljeringsgraden kan derfor i visse kapitler være høj, men hensigten med bogen har været at bidrage med en sammenhængende fremstilling af den socialretlige regulering af området. Dog er enkelte kapitler af mere introducerende karakter, hvor socialretten indgår i et samspil med anden lovgivning, herunder bl.a. familieretten og sundhedsretten.

Overordnet skal al hjælp til børn og deres familier ydes ud fra princippet om barnets bedste. Dette følger af servicelovens 46 og FN's børnekonvention art. 3, som dansk ret skal være i overensstemmelse med. Områdets retlige regulering influeres i stigende grad af internationale retskilder, hvilket øger kompleksiteten. Bogens ærinde er at bidrage til en samlet fremstilling af de relevante lovområder, herunder tillige tværgående principper og regler.

I bogen er anvendt almindelige kaldenavne for de omtalte love. En oversigt over de enkelte love med henvisning til seneste lovebekendtgørelse findes bagest i bogen.

Arbejdet med bogen er afsluttet i august 2017, og der er ikke medtaget materiale fremkommet derefter.

Aalborg, 31. august 2017

Trine Schultz, Nina von Hielmcrone, Hanne Hartoft, John Klausen

Denne bog er omfattet af lov om ophavsret og må ikke videregives – herunder udlånes, sælges eller kopieres – i digital form.
Indholdet må alene anvendes af licenstagere i henhold til de til enhver tid gældende licensbetingelser.

© Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Børn og unge i socialretten

Trine Schultz

1.1 Introduktion

Omdrejningspunktet for denne fremstilling er socialrettens bestemmelser om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Det betyder at bogen ikke har som primær ambition at redegøre for de generelle ydelser på børne- og ungeområdet, herunder eksempelvis daginstitutionsområdet, og det er heller ikke meningen at give en mere detaljeret indføring i tilbuds- og støttemuligheder til børn og unge på andre områder, herunder eksempelvis sundheds- og folkeskoleområdet. Hovedfokus vil således være rettet mod den kreds af børn og unge og deres familier, hvor der allerede er konstateret, eller må antages at kunne være, et individuelt behov for særlig støtte – enten pga. særlige sociale problemer eller nedsat psykisk og/eller fysisk funktionsevne.

Det er dog klart, at der er afgrænsningsområder, som kan være ganske svære at definere, herunder grænsen mellem en generel forebyggende indsats og de situationer, hvor der kan være et behov for særlig støtte. Samtidig kan det i visse situationer være ganske vanskeligt klart at konkludere, om problemstillingen skal løses efter servicelovens bestemmelser eller efter anden lovgivning. Dette gør sig særligt gældende i relation til indsats, tilbud, støtte og behandling, når det handler om handicappede børn og unge. I bogen er der således også kapitler, som vil være af mere introducerende karakter i relation til tilgrænsende lovgivning og som vil diskutere snitflader og sektoransvarlighed på området for børn og unge.

Det handler om det offentlige, herunder særligt kommunens, forpligtelser og ansvar over for udsatte børn og unge, men en gennemgang af disse regler forudsætter et vist kendskab til det privatretlige udgangspunkt. Derfor indeholder bogen ligeledes en introduktion til familieretten, herunder til reglerne i forældreansvarsloven om forældremyndighed, bopæl og samvær samt reglerne om forældres pligt til at forsørge deres børn, jf. børnebidragsloven. De so-

cialretlige regler skal i vidt omfang forstås som et *supplement* til det familieretlige udgangspunkt, hvad enten det drejer sig om manglende omsorg eller manglende materiel forsørgelse.

Reglerne om særlig støtte til børn og unge og deres familier, herunder børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne samt udsatte børn, unge og familier, findes i serviceloven. Loven er omfattende og beskæftiger sig ikke alene om ydelser målrettet børn.

I det følgende introduceres mere generelt til serviceloven og dens systematik. Herefter introduceres til lovens kapitel 11 om kommunernes ansvar over for udsatte børn og unge samt de konventionsmæssige forpligtelser, som understøtter reglerne. Formålet er ikke i detaljer at gennemgå reglerne vedrørende den konkrete indsats, herunder ydelserne, men at fokusere på de forskellige »faser« i en børnesag – fra sagens start til den konkrete afgørelse om en foranstaltning. Der henvises til bogens øvrige kapitler, hvor der redegøres for reglernes indhold og sammenhæng.

Kapitlet afsluttes med et historisk tilbageblik og et overblik over de væsentligste reformer på området.

1.2 Serviceloven

Lov om social service (serviceloven) regulerer en lang række service- og omsorgsydelser, samt økonomiske tilskud, til både børn og voksne. Loven, som trådte i kraft i 1998, blev oprindeligt opbygget efter en niveauinddeling af ydelser, alt efter hvilken indsats der er tale om.

Første niveau repræsenterer gratis tilbud om rådgivning og vejledning, der retter sig generelt til borgere med sociale problemer i bred forstand. *Andet niveau* repræsenterer en række servicetilbud, der retter sig bredt til eksempelvis børnefamilier og andre grupper med behov for almene serviceydelser. Begge disse ydelsesniveauer har et klart forebyggelselement. Endelig er der det *trede niveau* af ydelser, der fokuserer på borgere med særlige behov, og som udgør langt størstedelen af lovens bestemmelser og som udgør kerneområdet for den sociale indsats. Det drejer sig om særlige tilbud og hjælpeforanstaltninger, der skal tilgodese borgere med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer.

Ifølge bemærkningerne til loven var formålet med at opstille et ydelsessystem i tre niveauer, »at få en bred vifte af tilbud, som giver mulighed for flek-